

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

правопорушень, включно з кримінальними правопорушеннями у сфері агресивної війни. Такою системою мають охоплюватися, зокрема, попереджувальна протидія ідеологічному ірраціоналізму, корисливому свавіллю, явищу «несправжніх» та тіньових («справжніх») керівників авторитарних, тоталітарних режимів, включно з меметичною кримінально-правовою протидією зазначеним явищам. Має бути створена багаторівнева система протидії авторитаризму, тоталітаризму, злочинам у сфері агресивної війни, якою охоплюватимуться, зокрема, юридична заборона явища «несправжніх» та тіньових («справжніх») керівників, порушення якої тягнуло б, зокрема, потужні міжнародні санкції, припинення економічних (для цього заздалегідь мають бути створені альтернативні потенційні ринки, впроваджено страхування збитків від припинення економічних відносин, передбачено – звичайно, з урахуванням положень про обставини, що виключають протиправність діяння – запровадження санкцій щодо тих, хто не припинив свої відповідні відносини), політичних, дипломатичних і т. ін. відносин із відповідними юрисдикціями.

Список використаних джерел:

1. Jaishankar K. International Perspectives on Crime and Justice. – Newcastle upon Tyne : Cambridge Scholars Publishing, 2009. – 720 с.
2. CASE OF KOKKINAKIS v. GREECE (Application no. 14307/88). 25 May 1993 / Judgment. European Court of Human Rights. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%22Kokkinakis%22\],\[%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],\[%22itemid%22:\[%22001-57827%22\]\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22Kokkinakis%22],[%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],[%22itemid%22:[%22001-57827%22]]}) (application date: 28.11.2021).
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // Офіційний вісник України. – 2001. – № 21. – С. 1. – Ст. 920.

Ключові слова: мем, меметика, кримінальне право, кримінально-протиправна поведінка, меметична теорія кримінально-протиправної поведінки.

Key words: meme, memetics, criminal law, criminal behavior, memetic theory of criminal behavior.

ІВАНОВА ВЕРОНІКА ПЕТРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ КОНСТИТУЦІЙНИХ (ОСНОВНИХ) ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Охорона конституційних прав і свобод людини та громадянина є пріоритетним завданням будь-якої сучасної держави та світової спільноти загалом. Вона ґрунтується на таких міжнародно-правових документах, як Загальна декларація прав людини 1948 року, Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод 1950 року

та Протоколи до неї, Декларація прав дитини 1959 року, Європейська соціальна хартія 1961 року, Міжнародні пакти правах», «Про економічні, соціальні та культурні права» 1966 року, Хартія Європейського Союзу про основні права 2000 року та багато інших.

На підставі цих правових розпоряджень в Україні встановлено кримінально-правовий захист конституційних (основних) прав та свобод людини та громадянина. Базисом для її здійснення є відповідно до Конституції України 1996 року.

Конституція України 1996 року є першим в українській практиці правовим документом, який проголосив широкий перелік прав та свобод людини. Вона сформувалася під впливом законодавства демократичних зарубіжних держав та міжнародних норм та стандартів у галузі прав людини. У цьому документі вперше в нашій країні було визнано пріоритет та значущість прав і свобод людини та громадянина.

У ст. 2 Конституції України 1996 р. людини, її права та свободи проголошуються найвищою цінністю держави та суспільства. Це означає, що «всі інші суспільні цінності ... розташовуються по відношенню до неї на нижчому ступені та не можуть їй суперечити». На підставі Конституції України права та свободи людини визначають зміст, зміст та застосування законів, а також «основні цілі, стратегічні та поточні завдання внутрішньої та зовнішньої політики держави». Говорячи про права і свободи людини і громадянина, законодавці мають на увазі таке: під правами людини слід розуміти ті конкретні правомочності, які виникають у людини як у індивідуально визначеного суб'єкта права, під свободами – по суті, ті ж права, що мають, однак, деяку специфіку. Вона полягає, перш за все, у тому, що в деяких сферах суспільного життя, володіючи тією чи іншою свободою, людина більш вільно та самостійно може її реалізувати.

Нагадаємо, що відмінність між основними правами людини і громадянина полягає в наступному: права громадянина належать лише громадянам відповідної держави (тобто стосовно нашої роботи – громадянам України), а права людини належать будь-якій людині від її народження, незалежно від її державної приналежності. «За своїм походженням це «природні» права, тобто властиві за своєю природою кожній людині, незалежно від держави, а за характером – особисті».

Щодо України кримінально-правовому захисту підлягають насамперед права та свободи людини та громадянина, передбачені Главою 2 Конституції України («Права, свободи та зобов'язання людини і громадянина», ст. ст. 21–68). Зауважимо, що попри це український законодавець у назві глави 5 Особливої частини КК України використовує термін «основні права». Стосовно позначення даних прав в українській кримінально-правовій доктрині використовується термін «конституційні», що означає права та свободи, закріплені в Конституції України. Стаття 2 Конституції України 1996 р. встановлює, що людина, її права та свободи є найвищою цінністю. З цієї конституційної норми держава покладено обов'язок визнання, дотримання та захисту цих прав і свобод.

Виходячи з розпоряджень Конституції України та враховуючи специфіку родового та видового об'єктів, український законодавець виділяє спеціальну главу в Особливій частині КК України, в якій вміщено норми, спрямовані на охорону конституційних прав і свобод людини та громадянина від кримінально-протиправних посягань (глава 5 КК України, ст. ст. 157–184).

Є безперечним, що в основі класифікації злочинів проти конституційних прав та свобод людини є глава 2 Конституції України «Права, свободи та обов'язки людини та громадянина». Відповідно до неї злочини, передбачені 5 главою КК України, прийнято класифікувати за трьома групами:

- кримінальні правопорушення, що посягають на політичні права та свободи людини та громадянина;

- кримінальні правопорушення, які посягають на соціально-економічні, виборчі та свободи людини і громадянина;

- кримінальні правопорушення, що посягають на особисті права та свободи людини та громадянина;

- зв'язок кримінального та конституційного права реалізується у двох основних напрямках:

- у рамках конституційних відносин створюється необхідна база реалізації кримінально-правових відносин;

- кримінальне право ґрунтується на конституційному, але при цьому воно деталізує та уточнює права та обов'язки особистості та держави в рамках кримінально-правової охорони правопорядку. Підсумовуючи, слід дійти висновку, що конституційне право займає головну позицію у межах регулювання кримінального права.

Якщо з систематичної погляду порівняти норми кримінального законодавства України містять склади злочинних діянь, які посягають на конституційні (основні) права людини і громадянина, можна зробити такі висновки.

По-перше, норми про злочинні посягання на основні (конституційні) права людини та громадянина в українському кримінальному законодавстві містяться лише в КК України.

По-друге, всі злочини проти конституційних прав і свобод людини та громадянина розташовані в Особливій частині КК України в самостійному розділі 5, який має назву «Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина».

Ключові слова: конституційне право, кримінальне право, взаємозв'язок, захист, права, свобода.

Key words: constitutional law, criminal law, relationship, protection, rights, freedom.

СЕКЦІЯ 20

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Коломієць Юлія Юріївна Угода про визнання винуватості для корупціонерів	165
Стрельцов Євген Львович Догми кримінального права воєнного стану	168
Мирошниченко Наталія Анатоліївна Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю	172
Туляков Вячеслав Олексійович Принцип рівності та режими кримінально-правового регулювання	175
Козаченко Олександр Васильович Зміст та властивості обмежувальних заходів	181
Абакіна-Пілявська Людмила Миколаївна Кримінальна відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги під час дії воєнного стану: новели законодавства	185
Берш Анастасія Яковлівна Психічний стан військовослужбовців під час вчинення кримінального правопорушення як підстава визнання їх обмежено осудними	188
Василяка Олеся Костянтинівна Штраф чи позбавлення волі за незаконне перетинання кордону військовозобов'язаними?	191
Горбачова Ірина Михайлівна Угода про примирення та визнання винуватості: уникнення покарання чи засіб заохочення	194
Гуменюк Віталій Васильович Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям	197
Гуртовенко Олег Леонтійович Меметична теорія кримінально-протиправної поведінки та кримінальне право: постановка питання	201
Іванова Вероніка Петрівна Кримінально-правовий захист конституційних (основних) прав і свобод людини і громадянина	205
Камінський Петро Валерійович Окремі питання криміналізації примушування до шлюбу	208
Колодін Денис Олексійович До питання кримінально-правового регулювання захисту виборчих прав громадян	211